

IRAKURKETA-FITXA: UDAREAREN ISTORIA

Jarduera honekin, zera landuko dugu

Elikagaiak alferrik botatzearen inguruan kontzientziatzea.

Iraupena

Saio bat.

Beharke dugun materiala

Udarearen istorioa ipuina eta posterra.

Zikloak 2, 3

Aurretiazko oharra

Erakutsi ipuinaren irudiak, ipuina kontatzeko orduan lagungarri izan daitezten.

Garapena

Arretaren proba (aukerakoa, ikasleen adinaren arabera egiteko)

Ipuina irakurri ondoren, eta betiere ikasleen adinaren arabera, galdera batzuk egingo dizkiegu, edukia ondo ulertu dutela ziurtatzeko.

Egia edo gezurra den esan beharke dute esaldi bakoitza irakurtzen diegunean:

- Gure ipuineko protagonista ez zegoen pozik udarea izateaz.
- Udareak ez zituzten beren itxuraren arabera aukeratu.
- Udareak denbora asko eman zuen etxeko hozkailuan sartuta.
- Etxeko haurrek nahiago zituzten irabiatuak, udarea baino.
- Elikagai askok asteak ematen zituzten hozkailuan sartuta.
- Erosketa handia egin baino lehen, hozkailuan zeukaten guztia jaten zuten etxekoek.
- Azkenean, barazki-menestra bat egin zuten eta gure protagonista poz-
pozik jarri zen.

Hausnarketa

Ipuinaren edukiari buruz hausnartuko dugu, honelako galderak eginez:

- Udare batzuk baztertu egiten zituzten dendara eramane baino lehen. Gogoratzen al duzue zergatik? Horrek zentzurik ba al du?
- Zuen ustez, nola sentitzen dira baztertutako fruta eta barazki horiek?
- Pentsatu jardueraren lehen zatian landutakoaz: laguntzen al dizue baztertu dituzten elikagaien lekuan jartzen?
- Ipuinean, bi unetan bota egin zituzten elikagaiak. Gogoratzen al duzue zehazki noiz bota zituzten?
- Zergatik botatzen zituzten elikagaiak zakarrontzira?
- Etxean konturatzen al ziren elikagaiak botatzen ibiltzen zirela?
- Merke ateratzen al da janaria botatzea?
- Zuen etxean ikusi al duzue inoiz janaria zakarrontzira botatzen? Eta ikastetxean edo beste nonbait?

UDAREAREN ISTORIA

Pozez gainezka nengoen, itxura benetan bikaina neukala ikusita. Egunak neramatzan eguzki-izpiak jasotzen eta entrenatzen, perfektua egoteko. —Ze ondo geratzen zaidan soineko orlegi hau! —pentsatu nuen nire burua ihintz-tanta batean islatuta ikustean.

Baratzean, nabarmendu egiten nintzen beste fruta eta barazki guztien artean, ikusgarriak zirelako nire kolorea, nire distira eta nire itxura. Udare ideala nintzen. Fruta-denda guztiek nahi zituzten ni bezalako udareak. Pertsona guztiek jan nahi zituzten nire itxurako udareak.

Nik oso garbi neukan zer-nolako etorkizuna nahi nuen, elikagai guztiok amets berbera baitaukagu: norbaitek gu jatea.

Bai, ongi irakurri duzue! Udare batentzat, eta beste edozein janarirentzat, horixe da helburu nagusia. Frutak eta barazkiak behar-beharrezkoak gara bizitzaren zikloan; ezinbestekoak gara gizakiak hazteko, elikatzeko eta bizitzeko. Pentsa zenbateko garrantzia daukagun!

Baina frutak eta barazkiak ez dira beti pozik egoten, haietako asko ez dituztelako dendetara eramaten, kolpe txiki bat izateagatik, ezohiko forma izateagatik edo azala besteek bezain distiratsua ez izateagatik.

Dena den, ez pentsa elikagai horiek animaliak elikatzeko erabiltzen dituztenik, edo kontserben fabriketara eramaten dituztenik... Zuzenean zabortegira eramaten dituzte! Elikagai horiek ureztatzen gastatutako ura, haiek garraiatzen xahututako energia, nekazariak egindako lana... Dena alfer-alferrik! Dena zaborretara!

Baina nik, hazten eta loditzen nindoan bitartean, ez nuen gauza horietan pentsatzen.

Nire helburua norbait elikatzea zen, eta ilusioz beterik egoten nintzen zuhaitzean zintzilik, beste udareekin batera noiz hartuko ninduten zain.

Baina, biltzeko eguna iritsi zenean, gauzak ez ziren nik espero bezala gertatu: inolako konturik gabe hartu gintuzten zuhaitzetik, bidaiari luze bat egin behar izan genuen kaxa deseroso batean sartuta, denak estu-estu jarrita, eta, helmugara iritsi ginenean, pila handi batean jarri gintuzten.

Gainera, ur hotzeko dutxak jaso genituen behin eta berriro. Ze ezatsegina! Eta, gero, hautaketa-prozesua hasi zen. Nik proba guztiak gainditu nituen, baina nire lagun asko baztertu egin zituzten, eta zabortegira eraman.

Azkenean, onenen artean sailkatu ninduten: «Suprem udarea» zioen etiketa bat jarri zidaten. Etiketa horri esker, dendarik onenetara eramango ninduten.

Ni eta ni bezalako beste batzuk Gourmet Dendara eraman gintuzten, herrialdeko dendarik bikainenera. Bost izar zeuzkan Michelin Gidan!

Han, sasoiko fruta eta barazki onenak izan nituen bizilagun:

—Giro ezin hobea daukagu hemen, fresko eta goxo egon gaitezen —esan zuen patata batek.

Apal dotoreetan kokatuta geunden, eta dendariak eskularru zuriak erabiltzen zituen frutak eta barazkiak hartzeko. A zer-nolako bizimodua geneukan! Garai zoragarria izan zen hura.

Egun batean, nire txanda iritsi zen. Eskularru zuriak jantzita, dendariak paperezko poltsa batean sartu ninduen, beste fruta batzuekin batera.

Etxera iristean, poz handia hartu nuen, han umeak zeudela ikustean: —Ze ondo! Nire bitaminei esker, osasuntsu haziko dira etxe honetako haurrak! —pentsatu nuen.

Fruta batzuk frutaontzian jarri zituzten, baina ni zuzenean hozkailuan sartu ninduten. Han fresko-fresko egongo nintzen, jateko ordua iritsi arte.

Egunero irekitzen zuten hozkailua, baina inoiz ez ninduten hartzen. Lasai nengoen, baina, besteen elkarrizketak entzuten hasi nintzenean, konturatu nintzen hozkailuko batzuk ez zeudela batere pozik. Janari batzuek denbora asko zeramaten hor barruan, eta kezkatzen hasiak zeuden. Hori gauza berria zen niretzat. Janaria erosi eta jan ez?

Ontzi batean menestra baten osagaiak ikusi nituen. Esan zidaten behin mahaira atera zituztela, baina ez zituztela jan, eta berriro hozkailuan sartu zituztela, eta astebete baino gehiago zeramatela han barruan!

Gero, ketchupa ikusi nuen. Jentzi zuen izena. Hamar hilabete zeramatzen irekita!

—Artifizial samarra da eta azukre gehiegi du, baina bikote paregabea osatuko genuke —esan zidan hozkailuan denbora luzea zeraman saltxitxa batek.

Ni, egia esan, nahigabetuta nengoen etxeko umeekin. Hozkailua irekitzen zuten bakoitzean, irabiatu bat edo jogurt bat hartzen zuten. Ez zioten nire kolore orlegi ederrari inolako kasurik egiten.

Irabiatu eta jogurt horiek kaxkar-kaxkarrak ziren. Ez ziren osasunerako elikagai freskoak bezain onak, eta kontserbagarriz beteta zeuden. Ze txarrak!

Baina okerrenea beste egun batean gertatu zen: etxekoak erosketa handi bat egiteko asmotan zebiltzala entzun nuen.

Hozkailuan denbora gehien zeramatenak oso urduri jarri ziren, eta Jentzi gaixoa dardarka hasi zen:

—Ai, ene! Ziur beste ketchup bat ekarriko dutela!

—Baina zer gertatzen zaizue? Zergatik zaudete denok hain urduri?

«Erosketa handia» zer da ba? —galdetu nuen.

—Ba begira: gauza berri pila bat erostera joaten dira, hozkailuan zer daukaten jakin ere egin gabe. Eta, gero, etxera itzultzen direnean, ez daukatenez lekurik hozkailuan hainbeste gauza jasotzeko, bota egiten gaituzte... —esan zuen triste pate-lata batek.

—Lasai egon! Jateko aterako zaituztete! Ez zarete zakarrontzira joango! —esan nuen, pixka bat animatzeko. Baina denak isil-isilik geratu ziren; inork ez zuen ezer esan.

Arratsalde hartan, denak burumakur egon ziren hozkailuan. Azkenean, soinu batzuk entzun genituen sukaldean, eta hozkailuko atea ireki zuten. Hain zuzen ere, kontatu zidatena gertatu zen. Hozkailuan gauza berriak sartzen hasi ziren, baina, hainbeste erosi zituztenez, lekurik ez zegoen denentzat, eta denbora gehien zeramatenak atera egin zituzten: menestra, saltxitxa, Jentzi...

—Agur, lagunok! —esan zuen Jentzik triste-triste. Eta beste ketchup-ontzi bat sartu zuten hozkailuan.

Ni ikaratuta nengoen, ikusten ari nintzenarekin beldurtuta. Hozkailuko atea erdi irekita utzi zutenez, dena ikusi nuen: zakarrontzira bota zituzten!!!

Hortxe bukatzen zuten inork jaten ez zituen janariak! Ez nuen ulertzen zergatik erosten zuten etxe hartakoek janari gehiago: hozkailukoak botatzeko?

Oso gau txarra igaro nuen; kezkatuta nengoen eta ezin nuen lo hartu. Orduantxe ulertu nuen baztertuta egotea zer den. Ikusgarria eta ederra izan nintzen beti, eta ordura arte ez nuen halako kezkarik izan.

Hurrengo egunean, nik bezalaxe hozkailuan hainbat egun erdi ahaztuta zeramatzaten beste elikagai batzuekin hitz egin nuen:

—Lagunok, oso egoera larrian gaude. Atzo, gure lagun batzuk zaborretara bota zituzten —hori entzutean, beldurtu egin ziren denak—. Zerbait egin behar dugu, hozkailuko atea irekitzen dutenean berehala ikus gaitzaten —esan nuen.

—Gure lehiakide nagusiak, elikagai erosi berriak, atzealdera eramaten saiatu behar dugu. Hozkailuaren atzealdean askoz hobeto egoten dela esango diegu; askoz ere leku fresko eta erosoagoa dela —esan zuen azenarioak.

—Guk aurrean jartzen saiatu behar dugu, atea ireki orduko ikus gaitzaten —esan zuen oliben latak. Letxuga, orduan, lataren gainean jarri zen. Eta, letxugaren ondoan, bi azenario eta tomate erdi bat jarri ziren.

—Hau ikusita ez badira entsalada bat egitera animatzen, gureak egin du! —esan zuen letxugak.

Orduan, hauxe entzun genuen:

—Aitatxo, ikastolan esan digute munduan jende asko goseak dagoela, eta guk, bitartean, egunero janari asko zaborretara botatzen dugula. Baina guk ez dugu janaria zaborretara botatzen, ezta, aitatxo?

Une horretantxe, hozkailuko atea zabaldu egin zen, eta aita goitik behera begiratzen hasi zen:

—Ez horixe, laztana. Guk ez dugu ezer botatzen. Bueno, ezer ez botatzen saiatzen gara... —eta, berehala, hauxe erantsi zuen:— Gaur, gainera, gauza berezi bat egingo dugu: hozkailuan denbora gehien daramaten janariak erabiliko ditugu afaria prestatzeko. Zer iruditzen zaizu?

—Entsalada bat egingo dugu barazki hauekin. Eta, postrerako, fruta-mazedonia prestatuko dugu!

Denok poz-pez jarri ginen. Zakarrontzian bukatu beharrean, salbatu egin ginen! Hura poza!

Hauxe da istorio polit honen amaiera; orain, goazen denok abestera.
Esan behar diogu jendeari ez dela bota behar elikagairik:

Rap honi musika jarri,
janaria ez botatzeko alferrik
Elikagaiak, janariak,
botatzen ditugu zakarrontzira.
A zer nolako astakeria!
Geldiaraz dezagun erokeria!
Jende askok ez dauka jateko ezer,
eta gu botatzen gabilta hemen.

Janaria bota baino lehen,
pentsatu ze kalte egitera zoazen.
Hainbeste ur lurrak ureztatzen,
traktoreak han-hemenka airea kutsatzen,
janaria hor dago
eta zuk bota nahiago?
Izan zaitez zentzuduna,
zaindu ezazu zure ingurua;
jendeak eta planetak
emango dizkizute eskerrak.

Janaria bota baino lehen,
pentsatu ze kalte egitera zoazen.

Janaria bota baino lehen,
pentsatu ze kalte egitera zoazen.